

V Bruseli 13. decembra 2022
(OR. en)

15935/22

ELARG 106
COWEB 190
COEST 914

VÝSLEDOK ROKOVANIA

Od: Generálny sekretariát Rady
Komu: Delegácie
Predmet: Rozšírenie a proces stabilizácie a pridruženia
– závery Rady

Delegáciám v prílohe zasielame závery Rady o rozširovaní a procese stabilizácie a pridruženia schválené Radou 13. decembra 2022.

NÁVRH ZÁVEROV RADY O ROZŠIROVANÍ A PROCESE STABILIZÁCIE
A PRIDRUŽENIA

1. Rada berie pozorne na vedomie oznámenie Komisie z 12. októbra 2022 o politike rozširovania EÚ, ktoré obsahuje správy týkajúce sa Čiernej Hory, Srbska, Turecka, Severného Macedónska, Albánska, Bosny a Hercegoviny a Kosova* a po prvýkrát odkazuje na Ukrajinu, Moldavskú republiku (ďalej len Moldavsko) a Gruzínsko. Nevyprovokovaná a neodôvodnená útočná vojna Ruska voči Ukrajine a nová geopolitická realita zdôrazňujú mimoriadny význam politiky rozširovania EÚ ako silného základu pre mier, demokraciu, prosperitu, bezpečnosť a stabilitu na našom kontinente a ako strategickej priority.
2. Rada potvrdzuje svoj záväzok v súvislosti s rozširovaním, a to v súlade s obnoveným konsenzom v otázke rozširovania schváleným Európskou radou 14. a 15. decembra 2006 a s nasledujúcimi závermi Rady. Rada naďalej očakáva, že partneri prevezmú zodpovednosť a preukážu dôveryhodnosť svojich záväzkov a politickú vôľu tým, že budú vykonávať potrebné reformy a dosiahnu hmatateľný pokrok v základných otázkach. Zabezpečenie solídnych a nezvratných úspechov v oblasti právneho štátu, hospodárstva, fungovania demokratických inštitúcií a reforiem verejnej správy je naďalej rozhodujúce pre splnenie požiadaviek na členstvo v EÚ a predstavuje dlhodobú investíciu do mieru, demokracie, prosperity, bezpečnosti a stability v Európe. Rada pripomína, že osvojenie si základných hodnôt EÚ a európskej perspektívy a zaviazanie sa k nim je jednoznačnou strategickou voľbou, ktorá má naďalej zásadný význam pre všetkých partnerov usilujúcich sa o členstvo v EÚ. Súčasťou tejto strategickej voľby je úplné zosúladenie so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ.

* Týmto označením nie sú dotknuté pozície k štatútu a označenie je v súlade s rezolúciou BR OSN č. 1244/1999 a so stanoviskom Medzinárodného súdneho dvora k vyhláseniu nezávislosti Kosova.

3. Rada pripomína Solúnsku agendu a vyhlásenia zo Sofie, Záhrebu a Brda a potvrdzuje, že EÚ je plne a jednoznačne odhodlaná podporovať perspektívu členstva krajín západného Balkánu v EÚ. Budúcnosť krajín západného Balkánu a ich občanov je v Európskej únii. EÚ bude naďalej posilňovať a zintenzívňovať svoju angažovanosť na všetkých úrovniach s cieľom podporiť politickú, hospodársku a sociálnu transformáciu tohto regiónu, a to aj prostredníctvom pokračujúcej pomoci na základe hmatateľného pokroku v oblasti právneho štátu a v sociálno-ekonomických reformách, ako aj v súvislosti s dodržiavaním hodnôt, pravidiel a noriem EÚ zo strany partnerov. Rada v tejto súvislosti so záujmom očakáva plné vykonávanie hospodárskeho a investičného plánu a zelenej a digitálnej agendy pre západný Balkán, ktoré sú dôležitými nástrojmi na preklopenie sociálno-ekonomických rozdielov, zlepšenie infraštruktúry a pripojiteľnosti, ako aj na podporu zelenej a digitálnej transformácie regiónu pri súčasnom budovaní odolnosti a energetickej nezávislosti. EÚ neustále posilňuje svoju politickú angažovanosť vo vzťahu ku krajinám západného Balkánu, pričom sa zameriava na kľúčové oblasti spoločného záujmu, ako sú migrácia, spravodlivosť a vnútorné veci, hospodárstvo a jednotný trh, energetika, doprava a digitálna politika, zdravie, civilná ochrana, sociálna politika, vzdelávanie, výskum a inovácie, ako aj na zahraničné veci, bezpečnosť a obranu.

Rada je naďalej odhodlaná ďalej rozširovať túto plodnú angažovanosť, čo sa naposledy potvrdilo na samite EÚ – západný Balkán, ktorý sa konal 6. decembra v Tirane, a vo vyhlásení z Tirany, ku ktorému sa pripojili všetci partneri.

Turecko zostáva kandidátskou krajinou a kľúčovým partnerom v mnohých oblastiach spoločného záujmu.

4. Rada pripomína historický význam rozhodnutia Európskej rady z 23. júna 2022 uznať európsku perspektívu Ukrajiny a Moldavska a udeliť im štatút kandidátskej krajiny. Európska rada rovnako uznala európsku perspektívu Gruzínska a potvrdila, že je pripravená udeliť tejto krajine štatút kandidátskej krajiny po tom, ako sa vyriešia priority uvedené v stanovisku Komisie k jeho žiadosti o členstvo.

5. Budúcnosť Ukrajiny, Moldavska a Gruzínska a ich občanov je v Európskej únii.
6. Rada uznáva značné úsilie, ktoré **Ukrajina** v posledných mesiacoch vynaložila na dosiahnutie cieľov, o ktoré sa opiera jej štatút kandidátskej krajiny na členstvo v EÚ. Rada víta reformné úsilie Ukrajiny v takýchto ťažkých časoch a nabáda ju, aby v tejto ceste pokračovala a splnila podmienky uvedené v stanovisku Komisie k jej žiadosti o členstvo s cieľom pokročiť smerom k budúcemu členstvu v EÚ.

Na 8. zasadnutí Rady pre pridruženie medzi EÚ a Ukrajinou v septembri 2022 sa uznal značný pokrok, ktorý Ukrajina zatiaľ dosiahla vo svojom reformnom procese, vzal na vedomie akčný plán, ktorý pripravila Ukrajina a ktorý sa týka vykonávania krokov zahrnutých v stanovisku Komisie, a zdôraznil sa význam úplného a účinného vykonávania.

Rada vyzýva Komisiu, aby vypracovala plán, v ktorom načrtne ďalšie kroky na uľahčenie prístupu Ukrajiny na jednotný trh EÚ, a to pri využití plného potenciálu dohody o pridružení a prehĺbenej a komplexnej zóny voľného obchodu s Ukrajinou.

7. Rada oceňuje značné úsilie, ktoré **Moldavsko** vyvíja pri plnení cieľov, na ktorých sa zakladá jeho štatút kandidátskej krajiny, a nabáda ho, aby pokračovalo vo svojom programe reforiem a splnilo podmienky uvedené v stanovisku Komisie k jeho žiadosti o členstvo s cieľom pokročiť smerom k budúcemu členstvu v EÚ. Rada kladie dôraz na ďalšie prehĺbenie odvetvovej spolupráce EÚ s Moldavskom a jeho integráciu do vnútorného trhu EÚ na základe posilneného vykonávania prehĺbenej a komplexnej zóny voľného obchodu medzi Moldavskom a EÚ (DCFTA). Rada so záujmom očakáva, že sa čo najskôr uskutoční 7. zasadnutie Rady pre pridruženie medzi EÚ a Moldavskou republikou.

8. Rada berie na vedomie dôležité kroky, ktoré podniklo **Gruzínsko** v rámci svojho reformného procesu, ako sa zdôraznilo aj na 7. zasadnutí Rady pre pridruženie medzi EÚ a Gruzínskom v septembri 2022. Rada nabáda Gruzínsko, aby pokračovalo v reformách a v plnej miere sa zaoberalo prioritami uvedenými v stanovisku Komisie k jeho žiadosti o členstvo, aby mu mohol byť udelený štatút kandidátskej krajiny. Rada kladie dôraz na ďalšie prehĺbenie odvetvovej spolupráce EÚ s Gruzínskom na základe posilneného vykonávania prehĺbenej a komplexnej zóny voľného obchodu medzi Gruzínskom a EÚ (DCFTA).
9. Rada pripomína, že Komisia bola vyzvaná, aby Rade v roku 2023 v rámci pravidelného balíka týkajúceho sa rozširovania podala správu o plnení podmienok uvedených v stanoviskách Komisie k príslušným žiadostiam o členstvo. Bez toho, aby bolo dotknuté toto komplexné pravidelné podávanie správ, Rada berie na vedomie zámer Komisie poskytnúť aktualizáciu na jar 2023.
10. V súlade s predchádzajúcimi závermi Rady a v zmysle kodanských politických kritérií a procesu stabilizácie a pridruženia, ktorý zostáva spoločným rámcom pre vzťahy so západným Balkánom, Rada potvrdzuje, že v súlade s obnoveným konsenzom v otázke rozširovania z roku 2006 je potrebná spravodlivá a dôsledná podmienenosť a zásada vlastných zásluh. Rada v tomto kontexte zdôrazňuje, že je dôležité zabezpečiť schopnosť EÚ zachovať a prehĺbiť vlastný rozvoj vrátane schopnosti integrovať nových členov. Rada víta skutočnosť, že revidovaná metodika rozširovania sa v súčasnosti uplatňuje v prípade štyroch krajín, s ktorými sa rokuje: Čiernej Hory, Srbska, Albánska a Severného Macedónska, čím sa prístupový proces viac zameriava na základné reformy, je predvídateľnejší a založený na objektívnych kritériách a prísnej pozitívnej a negatívnej podmienenosti, ako aj reverzibilite. So záujmom očakáva preskúmanie jej plného potenciálu, najmä postupného zavádzania jednotlivých politík EÚ, začleňovania na jej trh a do jej programov, a to pri zabezpečení rovnakých podmienok a pod podmienkou, že sa dosiahne pokrok v reformných prioritách.

11. Rada pripomína závery Európskej rady z júna 2022 a podporuje ďalší pokrok v postupnej integrácii medzi Európskou úniou a partnermi už počas procesu rozširovania, a to zvratným spôsobom založeným na zásluhách. Rada víta odvetvové opatrenia, ktoré sa už v tejto súvislosti a v súlade s revidovanou metodikou rozširovania prijali. Rada v tejto súvislosti berie na vedomie mapovanie existujúcich a potenciálnych integračných opatrení a so záujmom očakáva preskúmanie návrhov na ďalšie vykonávanie takýchto opatrení, najmä v oblastiach spoločného záujmu.
12. Berúc na vedomie celkovú situáciu v súvislosti so súčasným úsilím v oblasti reforiem medzi partnermi, Rada zdôrazňuje, že je naliehavo potrebné, aby sa zamerali na **základné reformy** s cieľom riešiť viacero pretrvávajúcich štrukturálnych nedostatkov v oblasti právneho štátu, základných práv vrátane slobody prejavu a slobody médií, posilňovania demokratických inštitúcií a reformy verejnej správy, ako aj v súvislosti s hospodárskymi kritériami. Spoľahlivé a trvalé výsledky v oblasti vykonávania reforiem a **konkrétne a hmatateľné výsledky** v týchto kľúčových oblastiach majú naďalej zásadný význam a určujú celkové tempo prístupových rokovaní.
13. Rada opätovne potvrdzuje, že **právny štát** predstavuje základnú hodnotu, na ktorej je založená EÚ, kľúčový aspekt demokratickej transformácie, ktorá je jadrom procesu rozširovania, ako aj procesu stabilizácie a pridruženía, a tiež kľúčové kritérium, podľa ktorého sa posudzuje pokrok na ceste k členstvu v EÚ. Je preto dôležité, aby bol pokrok partnerov v tejto oblasti solídny, skutočný a nezvratný. Rada víta pokrok, ktorí niektorí partneri dosiahli v tejto oblasti, s hlbokým znepokojením však konštatuje, že oznámené celkové nedostatky potvrdzujú, že ide o jednu z hlavných výziev. Nedostatočný dôveryhodný pokrok naďalej súvisí s nedostatkom skutočnej politickej vôle, nedostatkami vo funkciách a nezávislosti súdnictva, ako aj s rozšírenou korupciou a organizovanou trestnou činnosťou, čo sú všetko stále sa opakujúce kľúčové problémy, ktoré je potrebné riešiť ako naliehavú prioritu. V súlade s revidovanou metodikou sa protikorupčná politika začleňuje prostredníctvom silného zamerania do príslušných kapitol a blokov. Rada vyzýva všetkých partnerov, aby zintenzívnili svoje úsilie, najmä pokiaľ ide o verejné obstarávanie, jednu z oblastí, ktoré sú najviac ohrozené korupciou.

14. Rada so znepokojením konštatuje, že väčšina nedostatkov, ktoré boli minulý rok oznámené v oblasti ochrany **základných práv**, stále vo veľkej miere pretrvávajú a v niektorých prípadoch sa dokonca zhoršila. Zatiaľ čo politický rámec sa postupne vykonáva, najmä pokiaľ ide o antidiskrimináciu a boj proti rodovo motivovanému násiliu, systémové nedostatky pretrvávajú. Na riešenie týchto nedostatkov sú naliehavo potrebné dôveryhodné, skutočné opatrenia vrátane riadneho vykonávania. Existujúce právne predpisy sa musia dodržiavať aj v praxi. Osobitne znepokojujúce sú nedostatky týkajúce sa práv dieťaťa a práv osôb patriacich k menšinám a osôb v zraniteľných situáciách, ako sú Rómovia, osoby so zdravotným postihnutím, lesby, geovia, bisexuálne, transrodové a intersexuálne osoby (**LGBTI**) a osôb patriacim k národnostným menšinám, a nediskriminačného zaobchádzania s nimi. Pokiaľ ide o rodovú rovnosť, Rada opätovne zdôrazňuje, že sa musí zabezpečiť posilnenie postavenia žien a dievčat a plné uplatňovanie ich základných práv. Situácia v súvislosti so **slobodou prejavu, slobodou a pluralitou médií** – všetko kľúčové piliere demokratickej spoločnosti – je naďalej hlboko znepokojivá, pričom bol oznámený len obmedzený alebo žiadny pokrok a v jednom prípade dokonca došlo k vážnemu zhoršeniu situácie. Je potrebné rázne riešiť a vyšetrovať hrozby, zastrašovanie a útoky namierené proti médiám, novinárom a iným mediálnym aktérom. Na zaručenie nezávislosti médií a zabránenie neprimeranému podnecovaniu k autocenzúre je takisto potrebné zabezpečiť pluralitu a nezávislosť orgánov na monitorovanie médií a transparentnosť financovania médií.
15. Všeobecnou kľúčovou výzvou zostáva **reforma verejnej správy**. Rada víta príklady pozitívnych reforiem, napríklad v oblasti poskytovania digitálnych služieb, zároveň však poukazuje na potrebu depolitizácie a zvýšenia zodpovednosti a profesionality na všetkých úrovniach, čo sú základné prvky citlivého, účinného a zodpovedného riadenia.

16. Naliehavou výzvou pre všetkých partnerov je riadne **fungovanie a nezávislosť demokratických inštitúcií**, ktoré sú základným prvkom dobre fungujúcich demokracií a kľúčovou podmienkou prístúpenia k EÚ. Rada s hlbokým znepokojením konštatuje, že hlavným dôvodom nedostatočného zásadného pokroku v tejto oblasti je aj naďalej nedostatok skutočnej politickej vôle. Silná politická polarizácia a nedostatočný dialóg medzi stranami bránia riadnemu fungovaniu demokratických systémov a ich inštitúcií alebo ho podkopávajú. Okrem inkluzívnejších a konštruktívnejších politických dialógov poukazuje Rada na význam ustanovení, ktoré umožňujú organizáciám občianskej spoločnosti slobodne fungovať a zúčastňovať sa na tvorbe politík inkluzívnymi a zmysluplnými spôsobmi. Rada pripomína, že pokrok v tejto oblasti súvisí aj s účinným reformným pokrokom v iných základných oblastiach, najmä v oblasti právneho štátu.
17. Pokiaľ ide o **hospodárske kritériá**, Rada víta analýzu Komisie a súhlasí s ňou. Rada zdôrazňuje, že je potrebné urýchliť štrukturálne reformy s cieľom podporiť udržateľnú obnovu, ako aj zabezpečiť splnenie hospodárskych kritérií pre členstvo v EÚ. Zníženie zraniteľnosti voči vonkajším otrasom a zvýšenie potravinovej a energetickej bezpečnosti sa stali ešte dôležitejšími po útočnej vojne Ruska voči Ukrajine. Vysoká miera chudoby zostáva problémom všetkých partnerov, čo poukazuje na potrebu zlepšiť účinnosť systémov sociálnej ochrany a cielených sociálnych výdavkov. EÚ opätovne potvrdzuje svoj záväzok pokračovať v spolupráci a pomoci, najmä posilnením odolnosti partnerov zo západného Balkánu a ich zapojenia do opatrení EÚ s cieľom zmierniť negatívny vplyv ruskej útočnej vojny proti Ukrajine, najmä v kľúčových oblastiach, ako sú potravinová a energetická bezpečnosť a kybernetické hrozby. Osobitný význam má balík EÚ na podporu západného Balkánu v oblasti energetiky, ktorý pomáha zmierniť bezprostredné dôsledky energetickej krízy pre najzraniteľnejšie osoby a zároveň podporuje v transformáciu a diverzifikáciu energetiky.
- EÚ naďalej stojí po boku partnerov a poskytuje pomoc najmä tým, ktorých postoje sú plne v súlade so spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ.

18. Zlepšenie konkurencieschopnosti, podnikateľského prostredia a prehĺbenie regionálnej hospodárskej integrácie by výrazne zvýšilo hospodársky rast partnerov a ich atraktivnosť ako destinácií pre investície. Pre partnerov zo západného Balkánu má osobitný význam dobudovanie **Západobalkánskeho spoločného regionálneho trhu**. Rada opätovne zdôrazňuje, že pre oživenie hospodárstva a rozvoj majú naďalej zásadný význam reformy v iných základných oblastiach, pričom úsilie zamerané na boj proti korupcii, zlepšenie právneho štátu, zvýšenie transparentnosti a posilnenie inštitúcií a sociálneho dialógu je prínosom aj z hospodárskeho hľadiska. Rada v tejto súvislosti zdôrazňuje význam úplnej transparentnosti všetkých investícií, najmä tých, ktoré zahŕňajú postupy verejného obstarávania. Využitie hospodárskeho potenciálu partnerov si naďalej vyžaduje aj vykonávanie reforiem stanovených v programoch hospodárskych reforiem a v politických usmerneniach prijatých spoločne s členskými štátmi EÚ. Malo by sa ďalej vyvíjať úsilie o zabezpečenie fiškálnej stability a presun rozpočtov smerom k štruktúram viac orientovaným na rast, a to aj podporou kľúčovej zelenej a digitálnej transformácie a rozvoja ľudského kapitálu.
19. **Zelená agenda a udržateľná prepojenosť** sú kľúčom k udržateľnej a nadčasovej obnove, z ktorej budú mať prospech podniky aj širšia verejnosť. Rada opätovne zdôrazňuje, že je nevyhnutné naďalej riešiť zmenu klímy v súlade s ambíciami EÚ v oblasti klímy, urýchliť zosúladowanie s *acquis* EÚ a posilniť vykonávanie pri prechode na klimaticky neutrálne, odolné, udržateľné a obehové hospodárstva efektívne využívajúce zdroje.
20. Rada vyzýva partnerov, aby na základe svojich príslušných programov hospodárskych reforiem v plnej miere vykonávali opatrenia uvedené v spoločných záveroch z dialógu o hospodárskych a finančných otázkach medzi EÚ a partnermi zo západného Balkánu a Tureckom z 24. mája 2022. Rada pripomína, že EÚ je pre západný Balkán a Turecko naďalej zďaleka najdôležitejším hospodárskym partnerom.

21. Základnými prvkami procesu rozširovania, ako aj procesu stabilizácie a pridruženia sú aj naďalej **dobré susedské vzťahy a regionálna spolupráca**. Rada víta dosiahnutý pokrok a opätovne zdôrazňuje význam regionálnej spolupráce. Vytvorenie **Západobalkánskeho spoločného regionálneho trhu** – otvoreného, inkluzívneho a založeného na pravidlách a normách EÚ – je naďalej kľúčové pre plné využitie potenciálu tohto regiónu a hospodárskeho a investičného plánu a je odrazovým mostíkom k ďalšej integrácii do jednotného trhu EÚ. Rada víta nedávne dohody o slobode pohybu s preukazmi totožnosti, o uznávaní vysokoškolského vzdelania a o uznávaní odborných kvalifikácií lekárov, zubárov a architektov.
22. Je potrebné naďalej vyvíjať rozhodné úsilie na podporu **zmierenia a regionálnej stability** vrátane realizovania definitívnych riešení dvojstranných sporov a problémov partnerov, ktoré majú korene v minulosti, a to v súlade s medzinárodným právom a platnými zásadami vrátane Dohody o otázkach nástupníctva, ako aj nevyriešených prípadov nezvestných osôb a problematiky súvisiacej s vojnovými zločinmi. Rada opätovne zdôrazňuje, že popieranie genocídy, štvavá rétorika či glorifikácia vojnových zločincov, nech je z ktorejkoľvek strany, je neprípustná. Je potrebné sa vyhnúť vyhláseniam a krokom, ktoré by mohli negatívne ovplyvniť dobré susedské vzťahy a mierové urovanie sporov. Je potrebné, aby sa existujúce dvojstranné dohody vrátane Dohody z Prespy medzi Severným Macedónskom a Gréckom a Zmluvy o priateľstve, dobrých susedských vzťahoch a spolupráci medzi Severným Macedónskom a Bulharskom vykonávali v dobrej viere.

23. Vzhľadom na novú geopolitickú realitu v nadväznosti na ruskú útočnú vojnu proti Ukrajine Rada dôrazne upozorňuje na význam ďalšieho prehĺbovania spolupráce v otázkach zahraničnej politiky a na očakávania Únie, že partneri dosiahnu súlad so **spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ**, čo je kľúčový aspekt integračného procesu EÚ a dôrazné vyjadrenie strategickej voľby partnera a jeho miesta v spoločenstve hodnôt. Týka sa to najmä otázok, pri ktorých ide o významné spoločné záujmy, ako sú reštriktívne opatrenia na tejto kritickej geopolitickej križovatke. Rada preto víta a oceňuje, že väčšina partnerov vytrvalo pracuje na zosúladovaní, pričom vyzýva tých, ktorí tak ešte neurobili, aby rozhodne zlepšili svoje zosúladenie, a to aj pokiaľ ide o reštriktívne opatrenia, a aby sa vyhli krokom, ktoré sú v rozpore s ich deklarovaným cieľom vstúpiť do EÚ. Mimoriadne dôležité je zabrániť obchádzaniu reštriktívnych opatrení EÚ prijatých v reakcii na ruskú útočnú vojnu voči Ukrajine.

Hybridné hrozby sa od ruskej invázie na Ukrajinu stali ešte závažnejšími. Cieľom činností manipulácie s informáciami vrátane dezinformácií je spochybniť dôveryhodnosť EÚ, oslabiť dôveru verejnosti v demokratické inštitúcie a prehĺbiť polarizáciu a etnické rozdiely. Rada pripomína svoju rastúcu spoluprácu s partnermi v boji proti hybridným hrozbám, najmä pokiaľ ide o kybernetickú odolnosť a kybernetickú bezpečnosť vrátane ochrany kritickej infraštruktúry a potravinovej a energetickej bezpečnosti. EÚ bude naďalej prehľbovať túto spoluprácu a svoju podporu partnerom. V tejto súvislosti má naďalej kľúčový význam **strategická komunikácia** a boj proti manipulácii s informáciami. Rada vyzýva všetkých partnerov, aby jasne informovali o výhodách a povinnostiach vyplývajúcich z ich cesty smerom k EÚ, ako aj o svojom záväzku v súvislosti s hodnotami EÚ a súvisiacimi potrebnými reformami.

24. Terorizmus, radikalizácia a organizovaná trestná činnosť naďalej predstavujú vážne bezpečnostné hrozby pre EÚ a všetkých partnerov. Rada v súlade s predchádzajúcimi závermi Európskej rady a Rady opätovne zdôrazňuje, že je dôležité pokračovať v spolupráce v oblasti **boja proti terorizmu a** ďalej ju posilňovať, najmä pokiaľ ide o predchádzanie všetkým formám radikalizácie – či už náboženskej, etnicko-nacionalistickej alebo politickej povahy – a boj proti nim, kde je potrebné vyvinúť väčšie úsilie. Rada berie na vedomie niektoré pozitívne výsledky, konštatuje však, že v **boji proti organizovanej trestnej činnosti** je naďalej potrebné ďalšie úsilie a presvedčivé výsledky, pokiaľ ide o konečné odsúdenia a zaistenie a konfiškáciu majetku pochádzajúceho z trestnej činnosti. Rada zdôrazňuje, že je potrebné, aby všetci partneri prijali rázne a okamžité opatrenia v záujme boja proti trestnej činnosti a odstraňovania **korupcie**, keďže celkový nedostatok významných výsledkov zvyšuje riziko zhoršenia situácie a zároveň prispieva k pocitu beztrestnosti a nerovnosti. Akékoľvek opatrenie, ktoré by mohlo ohroziť alebo narušiť zosúladenie s *acquis* a politikami EÚ vrátane postupov a opatrení EÚ zameraných na predchádzanie praniu špinavých peňazí a financovaniu terorizmu, by sa malo bezodkladne ukončiť.
25. Jednou z kľúčových výziev je aj naďalej **neregulárna migrácia** a boj proti prevádzkačstvu migrantov a obchodovaniu s ľuďmi zostávajú aj naďalej dôležitými prioritami. Naďalej je potrebná trvalá spolupráca a koordinácia s partnermi na západobalkánskej trase, ako aj úplné a nediskriminačné vykonávanie vyhlásenia EÚ a Turecka. Rada vyjadruje partnerom zo západného Balkánu uznanie za ich všeobecne konštruktívnu spoluprácu a pokračujúce úsilie a Turecku za pokračujúce úsilie pri prijímaní veľmi veľkého počtu utečencov. Rada tiež zdôrazňuje, že je mimoriadne dôležité, aby partneri harmonizovali svoje vízové politiky s vízovou politikou EÚ a aby sa urýchlene zosúladili so zoznamom EÚ obsahujúcim tretie krajiny, ktoré podliehajú vízovej povinnosti.
26. Rada pripomína, že EÚ naďalej poskytuje značnú **finančnú a technickú pomoc** procesu rozširovania a procesu stabilizácie a pridruženia, najmä prostredníctvom nástroja predvstupovej pomoci (IPA). Rada zdôrazňuje význam existujúcich nástrojov na budovanie inštitúcií, ako sú twinning a TAIEX, pre poskytovanie cielenej podpory orgánom verejnej správy všetkých partnerských krajín.

ROZŠIROVANIE

ČIERNA HORA

27. Rada víta celkový pokrok, ktorý sa doteraz dosiahol v prístupových rokovaníach, pričom sa otvorilo všetkých 33 preverovaných kapitol a 3 kapitoly sa predbežne uzavreli. Pre ďalší pokrok v prístupových rokovaníach a pred tým, ako sa prikróčí k predbežnému uzavretiu iných kapitol, zostáva najvyššou prioritou **splnenie predbežných kritérií v oblasti právneho štátu stanovených v kapitolách 23 a 24**. Ako sa uvádza v rokovaacom rámci, pokrok v týchto kapitolách má zásadný význam a bude aj naďalej určovať celkové tempo prístupových rokovaní.

Rada je znepokojená politickou nestálosťou a nestabilitou vlády, ktoré spôsobili spomalenie prístupových rokovaní. Znepokojuje ju aj rozhodnutie Parlamentu zmeniť právomoci prezidenta prostredníctvom prijatia právnych predpisov v rámci postupu pre naliehavé prípady a zdôrazňuje, že všetky legislatívne akty musia byť v súlade s ústavou. Rada naliehavo vyzýva všetkých politických aktérov v Čiernej Hore, aby preukázali zodpovednosť a prekonal polarizáciu, a vyzýva ich, aby sa zdržali akýchkoľvek krokov, ktoré by mohli ďalej prehĺbiť inštitucionálnu krízu a oslabiť demokratické inštitúcie krajiny. Dotknuté politické zainteresované strany v Čiernej Hore by mali dosiahnuť konsenzus s cieľom obnoviť funkčnosť demokratických inštitúcií a správy potrebnej na splnenie deklarovaneho kľúčového cieľa Čiernej Hory, ktorým je integrácia do EÚ. Za najdôležitejšie a najnaliehavejšie reformy, ktoré má Čierna Hora vykonať, označila Rada reformy, ktoré sa uvádzajú nižšie.

28. Rada pripomína, že je naliehavo potrebné obnoviť fungovanie a dôveryhodnosť hlavných súdnych orgánov, najmä pokiaľ ide o očakávané vymenovania na Ústavný súd, a riešiť stagnujúce vykonávanie kľúčových reforiem súdnictva. Je potrebné posilniť nezávislosť kľúčových inštitúcií, najmä súdnictva. Rada zdôrazňuje, že pre posilnenie demokratického rámca má naďalej zásadný význam volebná reforma v súlade s odporúčaniami ODIHR. Rada nabáda Čiernu Horu, aby zvýšila svoje úsilie najmä v kritických oblastiach, ako je **sloboda prejavu a médií a boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti**. Rada uznáva dosiahnutý pokrok, zdôrazňuje však, že Čierna Hora musí zlepšiť výsledky v oblasti vyšetrovaní, trestných stíhaní, právoplatných odsúdení a zhabania a konfiškácie majetku pochádzajúceho z trestnej činnosti.

Rada tiež vyzýva Čiernu Horu, aby bezodkladne ukončila akýkoľvek režim alebo opatrenie, ktoré by mohlo ohroziť alebo narušiť zosúladenie s *acquis* a politikami EÚ.

29. Pokiaľ ide o **hospodárske reformy**, Rada berie na vedomie výrazné oživenie a stabilný rast hospodárstva a ambiciózne programy fiškálnych reforiem zamerané na podporu obnovy po pandémie a iné opatrenia na zmiernenie zaťaženia domácností v dôsledku rastúcich cien energií a potravín. Rada nabáda Čiernu Horu, aby vykonala štrukturálne reformy, znížila verejný dlh a pokračovala vo svojom úsilí o posilnenie fiškálneho riadenia a transparentnosti.

30. Rada oceňuje nepretržité konštruktívne odhodlanie Čiernej Hory ďalej rozvíjať **regionálnu spoluprácu** a podporovať **dobré susedské vzťahy**.

31. Rada vyjadruje Čiernej Hore veľké uznanie za jej dôslednú spoluprácu v otázkach zahraničnej politiky, a najmä za jej trvalé a dlhodobé úplné zosúladenie so **spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ**, aj pokiaľ ide o reštriktívne opatrenia EÚ, čo je silným signálom strategického záväzku Čiernej Hory na ceste do EÚ. Víta tiež skutočnosť, že Čierna Hora sa naďalej aktívne zapája do misií a operácií EÚ v rámci **spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky**.

SRBSKO

32. Rada víta **celkový pokrok**, ktorý sa doteraz dosiahol v prístupových rokovaníach, pričom sa otvorilo 22 z 35 rokovacích kapitol a 2 kapitoly sa predbežne uzavreli. Je však potrebné obnoviť dynamiku reforiem v oblasti právneho štátu a základných práv. Rada naďalej zdôrazňuje, že pokrok v týchto oblastiach, ako aj v normalizácii vzťahov Srbska s Kosovom, ako sa stanovuje v rokovacom rámci, má naďalej zásadný význam a bude určovať celkové tempo prístupových rokovaní.
33. Rada víta skutočnosť, že nová srbská vláda potvrdila integráciu do EÚ ako svoj strategický cieľ, zdôrazňuje však, že je potrebné prijať následné opatrenia. Rada najmä v súvislosti s ruskou útočnou vojnou proti Ukrajine očakáva, že Srbsko preukáže jednoznačné odhodlanie vo vzťahu k EÚ a bude sa zasaďovať za naše spoločné zásady a hodnoty. Rada tiež vyzýva srbské orgány, aby objektívne a jednoznačne komunikovali o EÚ a aktívne sa zapájali do predchádzania všetkým formám dezinformácií a zahraničnej manipulácii s informáciami a boja proti nim, a to vo všetkých mediálnych kanáloch.
34. Rada berie na vedomie pokrok, ktorý Srbsko dosiahlo v niektorých oblastiach právneho štátu, ale aj celkový nedostatočný pokrok a pretrvávajúce oneskorenia v mnohých ďalších oblastiach. Rada nabáda Srbsko, aby preukazovalo politickú vôľu ďalej zrýchliť reformy a dosiahnuť konkrétne a hmatateľné výsledky v **základných oblastiach**. Za najdôležitejšie a najnaliehavejšie reformy, ktoré má Srbsko vykonať, označila Rada reformy, ktoré sa uvádzajú nižšie.
35. Srbsko by sa malo zamerať na splnenie predbežných kritérií pre kapitoly 23 a 24, a to aj vykonávaním revidovaných akčných plánov pre tieto kapitoly. Rada víta úspešné schválenie ústavných zmien zameraných na posilnenie nezávislosti súdnictva a vyzdvihuje význam ich ďalšieho vykonávania. Okrem toho je potrebné zlepšiť nezávislosť a celkovú efektívnosť súdnictva. Rada zdôrazňuje, že je potrebné, aby Srbsko preukázalo politickú vôľu a zintenzívnilo svoje úsilie v boji proti korupcii. Srbsko musí takisto dosiahnuť konkrétne výsledky a presvedčivú úspešnosť v súvislosti s účinnými vyšetrovaniami, stíhaniami a právoplatnými odsúdeniami, zmrazením a konfiškáciou majetku získaného trestnou činnosťou, najmä v súvislosti so závažnou a organizovanou trestnou činnosťou.

36. Rada vyzýva Srbsko, aby prioritne a účinne vykonávalo svoj akčný plán mediálnej stratégie, pričom bude rešpektovať literu a ducha cieľov mediálnej stratégie. Rada opätovne zdôrazňuje svoje vážne znepokojenie nad nedostatočným pokrokom v zlepšovaní celkového prostredia pre **slobodu prejavu a nezávislosť médií**, čo má vplyv aj na možnosti voličov prijímať plne informované volebné rozhodnutia, a vyzýva Srbsko, aby tieto vážne obavy urýchlene vyriešilo.
37. Srbsko musí naďalej venovať osobitnú pozornosť plnému dodržiavaniu **základných práv** vrátane ochrany najzraniteľnejších skupín, ako aj nediskriminačnému zaobchádzaniu s osobami patriacimi k menšinám, a to v celom Srbsku. Stále sú potrebné hmatateľné zlepšenia v účinnom uplatňovaní práv osôb patriacich k národnostným menšinám, najmä v oblasti vzdelávania, používania menšinových jazykov, prístupu k médiám a bohoslužbám v menšinových jazykoch. Prioritou zostáva aktívne vyšetrowanie a odsudzovanie za trestné činy motivované nenávisťou. Ďalšie zlepšenie si vyžaduje aj presadzovanie práv LGBTI osôb vrátane ich práva na slobodu zhromažďovania a prejavu, ako zdôraznili srbské orgány v súvislosti s akciou EuroPride v roku 2022. Rada víta skutočnosť, že táto udalosť sa nakoniec uskutočnila a že sa nevyskytli žiadne závažné incidenty.
38. Rada zdôrazňuje, že je potrebné zabezpečiť riadne **fungovanie demokratických inštitúcií**. Rada konštatuje, že Srbsko pred prezidentskými a predčasnými parlamentnými voľbami, ktoré sa konali v roku 2022, splnilo niektoré dlhodobé odporúčania OBSE/ODIHR, a víta skutočnosť, že na voľbách sa zúčastnili všetky politické sily. Rada s uspokojením konštatuje, že počas kampane sa vo veľkej miere dodržiavali základné slobody, upozorňuje však na nerovnaké podmienky pre kandidátov. Rada vyzýva novú srbskú vládu, aby prijala rýchle a rozhodné opatrenia v súvislosti s vykonávaním reforiem, ktoré sa oneskorili v dôsledku zdĺhavého volebného procesu.

39. Rada naďalej zdôrazňuje význam zmysluplnej regionálnej spolupráce pri vnútroštátnom riešení prípadov **vojnových zločinov**, vyriešenia zostávajúcich prípadov nezvestných osôb a plnej spolupráce s Medzinárodným reziduálnym mechanizmom pre trestné tribunály, a to aj prostredníctvom úplného akceptovania a vykonávania jeho rozsudkov a rozhodnutí, ako prioritnej záležitosti. Nemala by existovať žiadna podpora a verejný priestor pre odsúdených vojnových zločincov ani pre glorifikáciu alebo popieranie ich zločinov.
40. Pokiaľ ide o **hospodárske reformy**, Rada berie s uspokojením na vedomie neustály pokrok, ktorý sa dosahuje pri vytváraní fungujúceho trhového hospodárstva. Rada nabáda Srbsko, aby zintenzívnilo štrukturálne reformy verejnej správy a štátnych podnikov s osobitným zameraním na štátne podniky v odvetví energetiky. Rada uznáva, že Srbsko si zachovalo úroveň pripravenosti v súvislosti s úvodnými kritériami v bloku 3 (konkurencieschopnosť a inkluzívny rast) a bude pokračovať v ich posudzovaní.
41. Rada berie s uspokojením na vedomie, že Srbsko podporuje rezolúcie Valného zhromaždenia Organizácie Spojených národov prijaté v reakcii na útočnú vojnu Ruska voči Ukrajine, ako aj ďalšie relevantné kroky, vyjadruje však hlboké poľutovanie nad zhoršením situácie Srbska v súvislosti so zosúlad'ovaním so **spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou** EÚ, najmä nad skutočnosťou, že sa nepripojilo k sankciám EÚ voči Rusku a Bielorusku, ako aj nad jeho opatreniami v oblasti zahraničnej politiky, ktoré sú v rozpore so spoločným prístupom EÚ. Rada zdôrazňuje svoje silné očakávanie, že Srbsko splní svoj záväzok prijatý v rokovacom rámci a ako najvyššiu prioritu zintenzívni zosúlad'ovanie so spoločnými pozíciami EÚ v oblasti zahraničnej a bezpečnostnej politiky a s jej reštriktívnymi opatreniami. Víta tiež, že Srbsko sa naďalej aktívne zapája do misií a operácií EÚ v rámci **spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky** a významne k nim prispieva.
42. Rada zdôrazňuje, že je potrebné, aby Srbsko splnilo svoj záväzok dosiahnuť súlad s vízovou politikou EÚ. Rada víta pozitívne kroky, ktoré Srbsko podniklo pri plnení tohto záväzku, zdôrazňuje však, že je potrebné ďalej vyvíjať úsilie v tejto oblasti, najmä pokiaľ ide o tretie krajiny, ktoré pre EÚ predstavujú riziko neregulárnej migrácie alebo bezpečnostné riziko.

43. Pokiaľ ide o **dialóg** sprostredkovaný EÚ, Rada víta jeho pokračovanie a vyjadruje uznanie vysokému predstaviteľovi a OZEÚ pre dialóg medzi Belehradom a Prištinou a pre iné regionálne otázky západného Balkánu za ich odhodlanie v súvislosti s týmto dialógom. Rada očakáva, že Srbsko sa v dobrej viere a v duchu kompromisu zapojí do dialógu, ktorý sprostredkúva EÚ, s cieľom dosiahnuť komplexnú právne záväznú dohodu s Kosovom o normalizácii vzťahov v súlade s medzinárodným právom a *acquis* EÚ, a to bez ďalšieho odkladu. Táto dohoda by sa mala zaoberať všetkými nevyriešenými otázkami a prispieť k regionálnej stabilite. Je to nevyhnutné na to, aby Srbsko a Kosovo mohli pokročiť vo svojej európskej trajektórii. Rada opätovne zdôrazňuje svoje silné očakávanie, že všetky predchádzajúce dohody sa budú v plnej miere a bezodkladne dodržiavať a vykonávať a že zmluvné strany sa konštruktívne zapoja do vyriešenia všetkých svojich dvojstranných sporov. Rada vyzýva obe zmluvné strany, aby sa zdržali jednostranných a provokatívnych krokov, ktoré by mohli viesť k napätiu a násiliu, ako aj rétoriky, ktorá neprispieva k dialógu. Rada pripomína obom stranám ich spoločnú zodpovednosť za zabezpečenie mieru a stability.
44. Rada víta, že Srbsko sa naďalej angažuje vo viacerých iniciatívach **regionálnej spolupráce** a nabáda ho, aby ďalej posilňovalo **dobré susedské vzťahy** a prispievalo k stabilite a zmiereniu so všetkými partnermi v regióne.

TURECKO

45. Európska rada 24. a 25. júna 2021 vzala na vedomie strategický záujem Európskej únie o stabilné a bezpečné prostredie vo východnom Stredozemí a o rozvoj kooperatívneho a vzájomne prospešného vzťahu s Tureckom. Je potrebné pokračovať v zmiernovaní napätia vo východnom Stredozemí. EÚ je naďalej pripravená spolupracovať s Tureckom postupným, primeraným a reverzibilným spôsobom vo viacerých oblastiach spoločného záujmu s výhradou podmienok, ktoré členovia Európskej rady stanovili 25. marca 2021 a v predchádzajúcich záveroch Európskej rady.

Vzhľadom na nedávny nárast napätia Rada pripomína, že Európska rada vyjadrila 23. – 24. júna 2022 hlboké znepokojenie nad opakovanými krokmi a vyhláseniami Turecka a dodala, že Turecko musí rešpektovať zvrchovanosť a územnú celistvosť všetkých členských štátov EÚ. Európska rada, pripomínajúc svoje predchádzajúce závery a vyhlásenie z 25. marca 2021, uviedla, že očakáva, že Turecko bude plne dodržiavať medzinárodné právo, zmiernovať napätie v záujme regionálnej stability vo východnom Stredozemí a udržateľným spôsobom podporovať dobré susedské vzťahy.

46. S prihliadnutím na všetky príslušné závery Európskej rady je Rada naďalej odhodlaná udržiavať otvorený a úprimný dialóg, riešiť spoločné výzvy a spolupracovať v kľúčových oblastiach spoločného záujmu, ako sú migrácia, boj proti terorizmu, verejné zdravie, klíma a regionálne otázky. Rada berie na vedomie pokračovanie dialógov na vysokej úrovni medzi EÚ a Tureckom o viacerých z týchto otázok.

47. Rada vyjadruje Turecku uznanie za pokračujúce významné úsilie, ktoré vynakladá pri poskytovaní útočiska takmer 4 miliónom utečencov a pri riešení ich potrieb. Včas sa zabezpečila nepretržitá pomoc EÚ pre utečencov a hostiteľské komunity. **Vyhlásenie EÚ – Turecko** z roku 2016 naďalej prináša výsledky. Rada pripomína, že Európska rada na zasadnutí 21. – 22. októbra 2021 vyzvala Turecko, aby zabezpečilo úplné a nediskriminačné vykonávanie vyhlásenia EÚ a Turecka, a to aj vo vzťahu k Cyperskej republike. Prioritou zostáva účinné riadenie hraníc, predchádzanie neregulárnym príchodom, ako aj obnovenie návratov, a to v súlade s medzinárodným právom a právom EÚ. Úplné a účinné vykonávanie dohody o readmisii medzi EÚ a Tureckom a spolupráca v oblasti spravodlivosti a vnútorných vecí so všetkými členskými štátmi EÚ majú naďalej zásadný význam. Rada zdôrazňuje, že je potrebné, aby Turecko dosiahlo súlad s víziou politikou EÚ.
48. Rada opätovne vyjadruje vážne obavy v súvislosti s ďalším a hlboko znepokojujúcim zhoršovaním situácie v oblasti **demokracie, právneho štátu a základných práv**.

Zdrojom vážnych obáv je i naďalej systematický nedostatok nezávislosti a neprimeraný tlak na súdnicstvo, rovnako ako pokračujúce obmedzovania, zadržiavania, väznenia a iné opatrenia zamerané proti novinárom, akademickým pracovníkom, členom politických strán vrátane poslancov parlamentu, právnikom, obhajcom ľudských práv, používateľom sociálnych médií a ďalším osobám, ktoré uplatňujú svoje základné práva a slobody. Rada je znepokojená tým, že novoprijatý zákon o dezinformáciách by mohol ešte viac obmedziť slobodu prejavu a nezávislých médií v Turecku.

Rada zdôrazňuje, že je dôležité rešpektovať zákonnosť a integritu volebného procesu, a to najmä vzhľadom na početné zatýkanie, prepúšťanie a nahrádzanie demokraticky zvolených starostov a zameranie sa na opozičné strany a ich členov.

Rada opätovne vyzýva Turecko, aby v súlade so svojimi medzinárodnými záväzkami urýchlene zvrátilo negatívne trendy vo všetkých týchto oblastiach a dôveryhodne riešilo mnohé závažné nedostatky identifikované v správe Komisie.

Turecko by tiež malo zintenzívniť spoluprácu s Radou Európy a jej príslušnými orgánmi a inštitúciami, zaoberať sa ich kľúčovými odporúčaniami, plne vykonávať Európsky dohovor o ľudských právach a iné medzinárodné nástroje v oblasti ľudských práv, ktorých je Turecko zmluvnou stranou, ako aj vykonávať všetky rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva v súlade s článkom 46 EDLP. Pokračujúce nevykonávanie rozsudkov Európskeho súdu pre ľudské práva zo strany Turecka vyvoláva vážne otázky týkajúce sa jeho záväzkov v oblasti právneho štátu a dodržiavania základných práv, ako aj jeho medzinárodných záväzkov.

49. Pokiaľ ide o **hospodárske reformy**, Rada berie na vedomie vážne obavy, ktoré pretrvávajú v súvislosti s fungovaním trhového hospodárstva krajiny. Nedostatky v oblasti koordinácie inštitúcií a politik oslabil dôveryhodnosť a účinnosť opatrení orgánov a výrazne sa zvýšili nerovnováhy, čo viedlo k nestabilite finančného trhu, rastúcej inflácii, oslabeniu líry a vyššej chudobe. Osobitný význam má nezávislosť regulačných orgánov, najmä centrálnej banky.

Rada ďalej pripomína, že je potrebné, aby Turecko riešilo povinnosti týkajúce sa vykonávania **colnej únie medzi EÚ a Tureckom** a zabezpečilo jej účinné uplatňovanie vo všetkých členských štátoch. Rada vyjadruje poľutovanie nad tým, že Turecko sa naďalej a vo veľkej miere odchyľuje od svojich záväzkov vyplývajúcich z colnej únie medzi EÚ a Tureckom, a pripomína, že obchodné alebo obdobné prekážky, ktoré s ňou nie sú v súlade, by sa mali bezodkladne odstrániť.

50. Rada vyjadruje Turecku uznanie za jeho konštruktívnu úlohu pri uľahčovaní vývozu ukrajinského obilia.
51. Vyjadruje však hlboké poľutovanie nad tým, že Turecko sa nepripojilo k sankciám EÚ voči Rusku. Rada zdôrazňuje svoje výrazné očakávanie, že Turecko ako najvyššiu prioritu zintenzívni zosúladovanie s pozíciami EÚ v oblasti **spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky** a s jej reštriktívnymi opatreniami. Rada podčiarkuje, že je mimoriadne dôležité zabrániť obchádzaniu reštriktívnych opatrení EÚ, ktoré sa prijali v reakcii na ruskú útočnú vojnu voči Ukrajine. Rada v tejto súvislosti očakáva, že Turecko zabezpečí úplné dodržiavanie týchto reštriktívnych opatrení, najmä so zreteľom na voľný obeh výrobkov vrátane položiek s dvojakým použitím v rámci colnej únie medzi EÚ a Tureckom.

Rada s hlbokým znepokojením konštatuje, že zahraničná politika Turecka je čoraz viac v rozpore s prioritami EÚ v rámci spoločnej zahraničnej a bezpečnostnej politiky, a to aj pokiaľ ide o Sýriu, Líbyu a operáciu IRINI. Rada vzhľadom na spoločný záujem EÚ a Turecka o mier a stabilitu v regióne očakáva, že Turecko a všetci aktéri pozitívne prispedia k riešeniu regionálnych kríz.

Rada pripomína svoju pozíciu k pristúpeniu členských štátov k medzinárodným organizáciám.

52. Rada naďalej očakáva, že Turecko sa jednoznačne zaviazne k **dobrým susedským vzťahom**, medzinárodným dohodám, ako aj k mierovému urovnávaniu sporov, pričom sa v prípade potreby obráti na Medzinárodný súdny dvor.

Rada, ako sa uvádza v jej záveroch z 11. decembra 2006, 26. júna 2018 a 18. júna 2019, ktoré následne potvrdila Európska rada, ako aj vo vyhlásení z 21. septembra 2005, vyzýva Turecko, aby splnilo svoje záväzky vyplývajúce z rokovacieho rámca vrátane úplného nediskriminačného vykonávania dodatkového protokolu k dohode o asociácii voči všetkým členským štátom. Rada zdôrazňuje, že nevyhnutnosťou je uznanie všetkých členských štátov. Turecko musí ukončiť akékoľvek hrozby a činnosti, ktoré poškodzujú dobré susedské vzťahy, normalizovať svoje vzťahy s Cyperskou republikou a rešpektovať zvrchovanosť všetkých členských štátov EÚ uplatňovanú v ich pobrežných vodách a vzdušnom priestore, ako aj všetky ich zvrchované práva, okrem iného vrátane práva na prieskum a ťažbu svojich prírodných zdrojov, v súlade s právom EÚ a medzinárodným právom vrátane Dohovoru Organizácie Spojených národov o morskom práve.

53. Pripomínajúc predchádzajúce závery Európskej rady, je EÚ aj naďalej odhodlaná dosiahnuť komplexné riešenie **cyperského problému**. Pripomína, že v tejto súvislosti je naďalej veľmi dôležité, aby sa Turecko zaviazalo a prispievalo k mierovému riešeniu vrátane jeho vonkajších aspektov, v rámci OSN, a to na základe federácii dvoch politicky rovných komunit a zón, v súlade so všetkými príslušnými rezolúciami BR OSN a so zásadami, na ktorých je založená EÚ, a s *acquis*. EÚ bude v podpore tohto procesu naďalej zohrávať aktívnu úlohu. Rada vyzýva Turecko, aby sa zdržalo krokov, ktoré by boli v rozpore s rezolúciami Bezpečnostnej rady OSN č. 541 a 550.

Rada odsudzuje pokračujúce jednostranné kroky Turecka v súvislosti s mestskou časťou **Varoša**, ktoré sú v rozpore s rezolúciami Bezpečnostnej rady OSN, a pripomína význam štatútu mestskej časti Varoša a potrebu plného dodržiavania rezolúcií Bezpečnostnej rady OSN, najmä rezolúcií č. 550, 789 a 1251. Rada tiež vyzýva na bezprostredné uvedenie do pôvodného stavu pred týchto krokov, ako aj pred krokov, ktoré sa v mestskej časti Varoša vykonali od októbra 2020. V tejto súvislosti pripomína závery Európskej rady z júna 2021.

54. Rada s poľutovaním konštatuje, že Turecko sa naďalej vzdŕaľuje od Európskej únie, a pripomína svoje predchádzajúce závery, v ktorých konštatovala, že prístupové rokovania s Tureckom sa preto v podstate zastavili a nemožno uvažovať o otvorení alebo uzavretí žiadnych ďalších kapitol.

SEVERNÉ MACEDÓNSKO

55. Pripomínajúc závery Rady z 18. júla 2022, Rada víta skutočnosť, že 19. júla 2022 sa konala prvá medzivládna konferencia so Severným Macedónskom: ide o jasné uznanie pokroku, ktorý táto krajina dosiahla pri napredovaní v reformnom programe EÚ a pri dosahovaní hmatateľných a trvalých výsledkov.
56. Rada tiež víta, že Komisia už pokročila vo svojej práci na vykonávaní procesu analytického preskúmania *acquis* EÚ (**preverovanie**), a so záujmom očakáva ukončenie tohto procesu.
57. V nadväznosti na komunálne voľby, ktoré sa konali v októbri 2021, Rada pripomína, že je potrebné komplexne preskúmať **volebné právne predpisy** a že je dôležité, aby orgány naďalej riešili zostávajúce odporúčania OBSE/ODIHR a Benátskej komisie.

58. Rada víta, že sa dosiahol určitý pokrok v oblasti **základných zásad**, a najmä v oblasti **právneho štátu** vrátane boja proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, je však potrebné vyvinúť väčšie úsilie. Rada tiež víta záväzok vlády udržať a urýchliť vykonávanie reforiem súvisiacich s EÚ. Udržateľnosť týchto štrukturálnych reforiem je dlhodobý proces, ktorý si vyžaduje nepretržité zapojenie vlády aj opozície. Rada v tejto súvislosti nabáda všetky strany v parlamente, aby pokračovali v konštruktívnej spolupráci a budovali konsenzus medzi stranami so zameraním na uskutočnenie konkrétnych krokov v procese rokovaní a udržanie súčasnej dynamiky reforiem. Rada zdôrazňuje, že je potrebné zabezpečiť transparentnosť pri tvorbe politík, inkluzívnosť konzultačných procesov a účinnú komunikáciu v rámci rokovacieho procesu.
59. V oblasti **súdnictva** Rada víta, že sa dosiahol určitý pokrok prostredníctvom stabilného vykonávania stratégie reformy súdnictva. Na základe už dosiahnutého pokroku je potrebné trvalé úsilie na zabezpečenie nezávislosti, profesionality a nestrannosti súdneho systému. Rada berie na vedomie pokračujúce úsilie v boji proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, a to aj v prípadoch na vysokej úrovni. Rada zdôrazňuje, že je potrebné zabezpečiť systematické vykonávanie aktualizovaného akčného plánu stratégie reformy súdnictva a zintenzívniť vykonávanie stratégií v oblasti ľudských zdrojov týkajúcich sa súdnictva a prokuratúry. Rada zdôrazňuje, že je dôležité, aby dotknuté inštitúcie naviazali na odporúčania Štátnej komisie pre predchádzanie korupcii, ktorá proaktívne pokračovala vo svojej práci a otvorila niekoľko prípadov, a to aj proti vysokopostaveným úradníkom.
- Rada vyzýva Severné Macedónsko, aby pokračovalo vo svojom úsilí o ďalšie posilnenie **základných práv, slobody médií a slobody prejavu**.
60. Rada konštatuje, že v oblasti **reformy verejnej správy** sa dosiahol len obmedzený pokrok. Zaisťovanie dodržiavania zásad transparentnosti, zásluhovosti a spravodlivého zastúpenia je aj naďalej nevyhnutné.

61. Krajina vykonala komplexnú reformu svojich **spravodajských a bezpečnostných služieb**. Rada opätovne zdôrazňuje, že je potrebné posilniť kapacitu parlamentného dohľadu nad spravodajskými službami.
62. Rada víta skutočnosť, že Severné Macedónsko naďalej zohráva aktívnu a konštruktívnu úlohu pri riadení zmiešaných **migračných** tokov prostredníctvom účinnej spolupráce so susednými krajinami a členskými štátmi EÚ. Rada zdôrazňuje, že je potrebné, aby Severné Macedónsko splnilo svoj záväzok dosiahnuť súlad s vízovou politikou EÚ.
- Rada víta podpísanie dohody o štatúte Európskej pohraničnej a pobrežnej stráže Frontex medzi EÚ a Severným Macedónskom.
63. Pokiaľ ide o **hospodárske reformy**, Rada nabáda Severné Macedónsko, aby pokračovala v úsilí o ďalšie plnenie požiadaviek vnútorného trhu EÚ a aby čelilo konkurenčným tlakom a trhovým silám v rámci Únie.
64. Rada víta skutočnosť, že sčítanie ľudu v roku 2021 sa ukončilo, a berie na jeho vedomie výsledky.
65. Základnými prvkami procesu rozširovania, ako aj procesu stabilizácie a pridruženia sú aj naďalej **dobré susedské vzťahy a regionálna spolupráca**. Rada pripomína, že je dôležité dosiahnuť hmatateľné výsledky a v dobrej viere vykonávať dvojstranné dohody vrátane Dohody z Prespy s Gréckom a Zmluvy o priateľstve, dobrých susedských vzťahoch a spolupráci s Bulharskom.
66. Rada dôrazne vyjadruje Severnému Macedónsku uznanie za jeho dôslednú spoluprácu v otázkach zahraničnej politiky, a najmä za jej úplné zosúladenie so **spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ**, a to aj pokiaľ ide o reštriktívne oparenia EÚ, čo je silným signálom strategického záväzku Severného Macedónska na ceste do EÚ. Víta tiež skutočnosť, že Severné Macedónsko sa naďalej aktívne zapája do misíí a operácií EÚ v rámci **spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky**.

ALBÁNSKO

67. Rada víta, že 19. júla 2022 sa konala prvá medzivládna konferencia: ide o jasné uznanie pokroku, ktorý Albánsko dosiahlo pri napredovaní v reformnom programe EÚ a pri dosahovaní hmatateľných a trvalých reformných výsledkov.
68. Rada tiež víta, že Komisia už pokročila vo svojej práci na vykonávaní procesu analytického preskúmania *acquis* EÚ (**preverovanie**), a so záujmom očakáva ukončenie tohto procesu.
69. Po parlamentných **voľbách** v apríli 2021 Rada zdôrazňuje, že je dôležité, aby orgány naďalej riešili vykonávanie zostávajúcich odporúčaní OBSE/ODIHR. Rada pripomína, že inkluzívny a konštruktívny politický dialóg v krajine má naďalej zásadný význam pre ďalší pokrok v dynamike reforiem. Rada zdôrazňuje, že je potrebné zabezpečiť transparentnosť pri tvorbe politík, inkluzívnosť konzultačných procesov a účinnú komunikáciu v rámci rokovacieho procesu.
70. Rada víta, že Albánsko dosiahlo pokrok v oblasti **základných zásad**, a najmä v oblasti **právneho štátu**, konkrétne vykonávaním komplexnej reformy súdnictva, ktorá neustále napreduje, a posilňovaním boja proti korupcii a boja proti organizovanej trestnej činnosti. Špecializovaná štruktúra pre boj proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti vydala niekoľko dôležitých konečných rozhodnutí o vysokopostavených štátnych úradníkoch. Je potrebné zintenzívniť úsilie o dosiahnutie dobrých výsledkov v boji proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, a to aj na vysokej úrovni. Naďalej je nevyhnutné vykonávanie právoplatných rozsudkov súdu. Akčný plán na riešenie odporúčaní Finančnej akčnej skupiny sa musí ďalej vykonávať.

Rada Albánsko vyzýva, aby upustilo od zavedenia akéhokoľvek režimu alebo opatrenia, ako sú právne predpisy týkajúce sa daňovej amnestie, ktoré by mohlo ohroziť alebo narušiť zosúladenie s *acquis* a politikami EÚ vrátane postupov a opatrení EÚ zameraných na predchádzanie praniu špinavých peňazí a daňovým únikom.

71. Rada víta, že proces **preverovania** neustále napreduje a priniesol hmatateľné výsledky. Rada víta široké hlasovanie strán o časovo obmedzenom predĺžení ústavného mandátu preverovacích orgánov a nabáda orgány, aby zabezpečili riadne dokončenie tohto procesu v čo najkratšom čase. Rada víta obnovenie činnosti najvyššieho súdu a ústavného súdu.
72. Pokiaľ ide o **základné práva**, Rada vyzýva na zvýšenie úsilia o vykonanie komplexnej reformy sektora pôdy a konsolidáciu vlastníckych práv transparentným spôsobom, okrem iného prostredníctvom konzultácií so všetkými príslušnými zainteresovanými stranami, a to aj riešením prípadov falšovania dokladov a urýchleným pokročením v procese registrácie a kompenzácií. Po prijatí zákona o sčítaní obyvateľov Rada so záujmom očakáva hladký a plne transparentný priebeh sčítania obyvateľov v súlade s medzinárodnými normami. Rada tiež víta prijatie sekundárnych právnych predpisov o menšinách a naďalej naliehavo vyzýva Albánsko, aby urýchlene prijalo a implementovalo zostávajúce vykonávacie predpisy týkajúce sa rámcového zákona o ochrane národnostných menšín z roku 2017 v súlade s európskymi normami a so zapojením všetkých príslušných zainteresovaných strán.

Rada okrem toho naďalej vyzýva Albánsko, aby dosiahlo hmatateľný pokrok v oblasti **slobody prejavu**. Rada opätovne zdôrazňuje, že je dôležité zabezpečiť, aby všetky zmeny zákona o médiách boli v súlade s odporúčaniami Benátskej komisie a medzinárodnými normami, ak by zákon ďalej posudzoval parlament.

73. Rada konštatuje, že v reforme **verejnej správy** sa dosiahol obmedzený pokrok, a nabáda Albánsko, aby ďalej odhodlane vyvíjalo úsilie v tejto oblasti. Je potrebné zlepšiť koordináciu v rámci verejnej správy, najmä pokiaľ ide o integráciu procesu plánovania politiky a zostavovania rozpočtu. Zriadenie nových agentúr musí byť inkluzívnym procesom a mali by podliehať systému brzd a protiváh.

74. Pokiaľ ide o **migráciu**, albánsky právny rámec je vo veľkej miere zosúladený s *acquis* EÚ, ale je potrebné ho aktualizovať. Celkový počet neopodstatnených žiadostí o azyl podaných albánskymi štátnymi príslušníkmi v EÚ sa v roku 2021 výrazne zvýšil. Albánske orgány to musia pozorne monitorovať a riešiť. Rada zdôrazňuje, že je potrebné, aby Albánsko splnilo svoj záväzok dosiahnuť súlad s **vízovou politikou EÚ**.
75. Pokiaľ ide o **hospodárske reformy**, Rada nabáda Albánsko, aby pokračovalo v úsilí o splnenie požiadaviek vnútorného trhu EÚ a vyrovnalo sa s konkurenčným tlakom a trhovými silami v rámci Únie.
76. Rada víta, že Albánsko sa naďalej konštruktívne zapája do **regionálnej spolupráce**. Rada tiež víta, že Albánsko pokračovalo v dialógu s cieľom zabezpečiť **dobré susedské vzťahy**, ktoré sú naďalej nevyhnutné.
77. Rada dôrazne vyjadruje Albánsku uznanie za jeho dôslednú spoluprácu v otázkach zahraničnej politiky, a najmä za jeho úplné zosúladenie so **spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou EÚ**, a to aj pokiaľ ide o reštriktívne opatrenia EÚ, čo je silným signálom strategického záväzku Albánska na ceste do EÚ. Víta tiež skutočnosť, že Albánsko sa naďalej aktívne zapája do misií a operácií EÚ v rámci **spoločnej bezpečnostnej a obrannej politiky**. Rada vyjadruje Albánsku uznanie za jeho aktívnu účasť ako nestáleho člena v Bezpečnostnej rade OSN pri presadzovaní a obrane medzinárodného poriadku založeného na pravidlách.

PROCES STABILIZÁCIE A PRIDRUŽENIA

BOSNA A HERCEGOVINA

78. V nadväznosti na závery Európskej rady z 23. a 24. júna 2022 a so zreteľom na následné odporúčanie Komisie z 12. októbra 2022 Rada odporúča, aby sa Bosne a Hercegovine udelil štatút kandidátskej krajiny pod podmienkou potvrdenia Európskou radou a za predpokladu, že sa vykonajú kroky uvedené v odporúčaní Komisie v záujme posilnenia právneho štátu, boja proti korupcii a organizovanej trestnej činnosti, riadenia migrácie a základných práv. Rada so záujmom očakáva potvrdenie tohto rozhodnutia na decembrovom zasadnutí Európskej rady. V súčasnom geopolitickom kontexte Rada zdôrazňuje, že je naliehavo potrebné, aby krajina napredovala na ceste do EÚ, najmä splnením všetkých 14 kľúčových priorít na začatie prístupových rokovaní s EÚ, ktoré sa uvádzajú v stanovisku Komisie k žiadosti Bosny a Hercegoviny o členstvo v EÚ, ktoré Rada schválila v roku 2019. Rada tiež vyzýva všetkých politických lídrov v Bosne a Hercegovine, aby urýchlene splnili záväzky stanovené v dohode dosiahnutej 12. júna 2022 a naliehavo dokončili ústavnú a volebnú reformu v súlade s kľúčovými prioritami.
79. Rada víta uskutočnenie všeobecných **volieb** v Bosne a Hercegovine 2. októbra 2022. Podľa predbežných zistení a záverov volebnej pozorovateľskej misie OBSE/ODIHR v rámci volieb prebehla súťaž politických strán a voľby boli dobre zorganizované, poznačila ich však nedôvera vo verejné inštitúcie a rétorika zameraná na vyvolávanie konfliktov medzi etnickými skupinami. Zabezpečenie toho, aby voľby prebiehali v súlade s európskymi normami, je kľúčovou prioritou uvedenou v stanovisku Komisie. EÚ očakáva, že sa urýchlene zriadia funkčné zákonodarné orgány a vlády na úrovni štátu, subjektov a kantónov, aby sa zamerali na reformy na ceste do EÚ.
80. Rada ďalej opakuje, že je jednoznačne odhodlaná podporovať perspektívu členstva Bosny a Hercegoviny v EÚ ako jednej, zjednotenej a zvrchovanej krajiny.

81. Rada naliehavo vyzýva všetkých politických aktérov v Bosne a Hercegovine, aby sa zdržali provokatívnej rozvratnej rétoriky a činností vrátane spochybňovania zvrchovanosti, jednoty a územnej celistvosti krajiny a aby ukončili glorifikáciu odsúdených vojnových zločincov a aktívne podporovali zmierenie.
82. Rada berie so znepokojením na vedomie celkovo obmedzený pokrok v oblasti **reforiem**, víta však nedávno prijaté kroky vrátane prijatia zmien zákona o verejnom obstarávaní, prijatia komplexnej stratégie riadenia verejných financií na všetkých úrovniach verejnej správy, vymenovania štyroch chýbajúcich sudcov Ústavného súdu federácie, ratifikácie viacerých dohôd vrátane programov Horizont a Kreatívna Európa a mechanizmu Európskej únie v oblasti civilnej ochrany, ako aj pokroku v sfunkčňovaní spolupráce s EUROPOL-om a prijatia stratégie boja proti terorizmu.
83. Vzhľadom na inštitucionálne mechanizmy ustanovené v Daytonskej mierovej dohode musí Bosna a Hercegovina uskutočniť ďalšie ústavné a volebné reformy na zabezpečenie rovnosti a nediskriminácie všetkých občanov, konkrétne vykonaním judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Sejdić-Finci. Rada opakuje svoju výzvu na inkluzívny proces obmedzenej ústavnej a volebnej reformy prostredníctvom skutočného dialógu a v súlade s európskymi normami v snahe odstrániť všetky formy nerovnosti a diskriminácie vo volebnom procese. Rada zdôrazňuje, že by sa nemali prijať žiadne legislatívne ani politické kroky, ktoré by sťažili vykonávanie rozhodnutia Európskeho súdu pre ľudské práva vo veci Sejdić-Finci a súvisiacich rozhodnutí alebo by prehĺbili rozpory.
84. Rada je znepokojená nedostatočným pokrokom a zároveň ďalej nabáda Bosnu a Hercegovinu, aby sa zaoberala reformami zameranými na zlepšenie legislatívneho a inštitucionálneho rámca krajiny s cieľom splniť požiadavky na členstvo v EÚ, a to aj vypracovaním a prijatím národného programu na prijatie *acquis* EÚ.

85. Rada víta legislatívne zmeny týkajúce sa zákona o verejnom obstarávaní, pričom vyjadruje znepokojenie nad tým, že v súvislosti s kľúčovými prioritami uvedenými v stanovisku a zisteniami v správe expertov o otázkach právneho štátu sa nedosiahol žiadny ďalší pokrok. Rada zdôrazňuje, že je potrebné, aby orgány posilnili **právny štát** a podnikli rozhodné kroky na posilnenie predchádzania korupcii a organizovanej trestnej činnosti a boja proti nim. Na tento účel Rada naliehavo vyzýva Bosnu a Hercegovinu, aby prijala zmeny zákona o Vysokoj rade pre sudcov a prokuratúru týkajúce sa integrity a zosúladiť svoje právne predpisy o konflikte záujmov s európskymi normami. Rada tiež pripomína, že je potrebné, aby Bosna a Hercegovina prijala nový zákon o Vysokoj rade pre sudcov a prokuratúru a zákon o súdoch Bosny a Hercegoviny. Rozhodnutia ústavného súdu sa musia v plnej miere rešpektovať.
86. Rada víta, že legislatívny a inštitucionálny rámec pre **základné práva** je do veľkej miery zavedený a že sa prijali akčné plány v oblasti sociálneho začleňovania Rómov a práv LGBTI osôb. Vyzýva Bosnu a Hercegovinu, aby výrazne zintenzívnila reformné úsilie v oblasti ľudských práv, rodovej rovnosti a nediskriminácie, a to najmä vytvorením vnútroštátneho preventívneho mechanizmu proti mučeniu a zlému zaobchádzaniu.
87. Rada vyjadruje poľutovanie nad nedostatočným pokrokom v oblasti **slobody prejavu a médií**, bezpečnosti novinárov a naliehavo vyzýva Bosnu a Hercegovinu, aby zabezpečila primerané súdne kroky v prípadoch vyhrážania sa novinárom a pracovníkom médií a násilia voči nim.
88. Rada od Bosny a Hercegoviny očakáva prijatie zásadných krokov v oblasti **reformy verejnej správy** tým, že zabezpečí profesionálnu a odpolitizovanú štátnu službu a koordinovaný celoštátny prístup k tvorbe politiky.
89. Rada víta pozitívne kroky prijaté na zlepšenie riadenia a koordinácie **migrácie**, ako aj azylového systému Bosny a Hercegoviny, a krajinu nabáda, aby rozhodne pokračovala v práci na úspešnom riešení migračných výziev. V tejto súvislosti kladne hodnotí skutočnosť, že Rada ministrov prijala legislatívny návrh týkajúci sa ochrany hraníc a nabáda Bosnu a Hercegovinu, aby prijala stratégiu a akčný plán v oblasti migrácie, zlepšila zosúladenie s vízovou politikou EÚ, ako aj posilnila riadenie hraníc a uzavrela s EÚ dohodu o štatúte agentúry Frontex.

90. Pokiaľ ide o **hospodárske reformy**, Rada je znepokojená tým, že krajina je stále v počiatočnom štádiu, pokiaľ ide o vytváranie fungujúceho trhového hospodárstva, ako aj jej schopnosť vyrovnávať sa s konkurenčným tlakom a trhovými silami v EÚ. Rada pripomína, že je potrebné zabezpečiť súlad s dohodou o stabilizácii a pridružení a pravidelné usporadúvanie zasadnutí orgánov pre stabilizáciu a pridružení.
91. Rada nabáda Bosnu a Hercegovinu, aby sa ďalej aktívne zapájala do **regionálnej spolupráce a dobrých susedských vzťahov**.
92. Rada víta výrazné zlepšenie zosúladovania Bosny a Hercegoviny so **spoločnou zahraničnou a bezpečnostnou politikou** EÚ, čo signalizuje jej odhodlanie pokračovať v ceste do EÚ. Rada vyzýva Bosnu a Hercegovinu, aby ďalej zlepšovala svoju mieru zosúladenia a zabezpečila úplné vykonávanie reštriktívnych opatrení.
93. Rada víta predĺženie mandátu operácie EUFOR Althea, ktorá naďalej podporuje orgány Bosny a Hercegoviny pri udržiavaní bezpečného prostredia pre všetkých občanov.
94. Rada opätovne zdôrazňuje význam pokračujúcej spolupráce medzi medzinárodnými aktérmi a vyjadruje podporu misii vysokého predstaviteľa a jeho úradu pri plnení programu 5+2.

KOSOVO

95. Rada víta trvajúci záväzok Kosova k jeho európskej ceste a opätovne zdôrazňuje, že je dôležité pokračovať vo vykonávaní **dohody o stabilizácii a pridružení** medzi EÚ a Kosovom.
96. Rada víta pokračujúce napredovanie, pokiaľ ide o posilňovanie demokracie a právneho štátu, celkový výkon spravodlivosti, boj proti korupcii, boj proti terorizmu a predchádzanie násilnému extrémizmu. Vyzýva Kosovo, aby pokračovalo v zintenzívňovaní boja proti organizovanej trestnej činnosti. V oblasti súdnictva Rada vyzýva Kosovo, aby zlepšilo vykonávanie existujúcich nástrojov na ochranu integrity, nezávislosti a efektívnosti súdneho systému, a to aj prostredníctvom vhodných legislatívnych zmien, a víta záväzok vlády dodržiavať odporúčania Benátskej komisie a spolupracovať s EÚ. Kosovo by malo pokračovať v reforme verejnej správy a zintenzívniť úsilie o zavedenie profesionálnej, zodpovednej a na občanov orientovanej verejnej služby v súlade s európskymi a medzinárodnými normami.
97. Rada vyzýva Kosovo, aby pred nasledujúcimi voľbami, ktoré sa majú konať v roku 2025, riešilo opakujúce sa nedostatky **volebného** procesu a vykonalo súvisiace odporúčania volebných pozorovateľských misií EÚ. Rada v tejto súvislosti víta skutočnosť, že zhromaždenie zriadilo *ad hoc* výbor zložený z viacerých strán, ktorý bude pracovať na týchto reformách. Rada nabáda všetky politické strany, aby spolupracovali na ďalšom posilnení legislatívnej úlohy zhromaždenia, ako aj jeho úlohy dohľadu, a aby uprednostňovali kľúčové právne predpisy, najmä pokiaľ ide o reformy súvisiace s EÚ, pri ktorých by sa malo usilovať o podporu viacerých strán.
98. Rada víta skutočnosť, že Kosovo dôrazne odsúdilo ruskú útočnú vojnu voči Ukrajine, jeho jasnú geostrategickú orientáciu, ako aj jeho dobrovoľné zosúladenie s reštriktívnymi opatreniami EÚ, najmä voči Rusku a Bielorusku, a ich pokračujúcim vykonávaním.

99. Rada konštatuje, že **hospodárstvo** Kosova zaznamenalo po pandémie silné oživenie, ale výhľad rastu na rok 2022 sa zhoršil. Súčasnú globálnu hospodársku výzvu poukazujú na potrebu pokračovať v riešení dlhodobých štrukturálnych problémov, najmä v súvislosti s energetickou bezpečnosťou, ale aj nedostatočnou hospodárskou diverzifikáciou, závislosťou od vonkajších finančných tokov a rozšíreným neformálnym hospodárstvom, ako aj výzvami v oblasti právneho štátu vrátane korupcie.
100. Rada vyzýva Kosovo, aby urýchlene schválilo ambicióznú a výhľadovú energetickú stratégiu a zvýšilo podiel obnoviteľných zdrojov energie vo svojom energetickom mixe. Je potrebné trvalo sa usilovať o zaistenie bezpečnosti dodávok, diverzifikáciu zdrojov, zlepšenie fungovania vnútorného trhu s energiou a rozvoj energetických sietí a energetickej účinnosti.
101. Rada podporuje **liberalizáciu vízového režimu** pre Kosovo a uznáva jej význam pre občanov Kosova. So záujmom očakáva rýchle a úspešné rokovania s Európskym parlamentom o potrebných zmenách nariadenia (EÚ) 2018/1806.
102. Rada nabáda Kosovo, aby vynaložilo ďalšie úsilie na úplné vykonávanie svojho právneho rámca v oblasti **základných práv**, a to v súlade s európskymi normami, a aby zlepšilo koordináciu a dohľad. Je potrebné urobiť viac najmä v záujme zabezpečenia úplnej ochrany kultúrneho a náboženského dedičstva, ochrany práv osôb patriacich k menšinovým komunitám vrátane Rómov a Aškalov, vysídlených osôb a LBGTI osôb, ako aj rešpektovanie rodovej rovnosti v praxi. Je potrebné ďalej posilniť existujúce mechanizmy v oblasti ľudských práv.

103. Pokiaľ ide o **dialóg** sprostredkovaný EÚ, Rada víta jeho pokračovanie a vyjadruje uznanie vysokému predstaviteľovi a OZEÚ pre dialóg medzi Belehradom a Prištinou a pre iné regionálne otázky západného Balkánu za ich odhodlanie v súvislosti s týmto dialógom. Rada očakáva, že Kosovo sa v dobrej viere a v duchu kompromisu zapojí do dialógu, ktorý sprostredkúva EÚ, s cieľom dosiahnuť komplexnú právne záväznú dohodu so Srbskom o normalizácii vzťahov v súlade s medzinárodným právom a *acquis* EÚ, a to bez ďalšieho odkladu. Táto dohoda by sa mala zaoberať všetkými nevyriešenými otázkami a prispieť k regionálnej stabilite. Je to nevyhnutné na to, aby Kosovo a Srbsko mohli pokročiť vo svojej európskej trajektórii. Rada opätovne zdôrazňuje svoje silné očakávanie, že všetky predchádzajúce dohody sa budú v plnej miere a bezodkladne dodržiavať a vykonávať a že zmluvné strany sa konštruktívne zapoja do vyriešenia všetkých svojich dvojstranných sporov. Rada vyzýva obe zmluvné strany, aby sa zdržali jednostranných a provokatívnych krokov, ktoré by mohli viesť k napätiu a násiliu, ako aj rétoriky, ktorá neprispieva k dialógu. Rada pripomína obom stranám ich spoločnú zodpovednosť za zabezpečenie mieru a stability.
104. Rada opätovne zdôrazňuje význam činnosti špecializovaných komôr Kosova a úradu špeciálnej prokuratúry a vyjadruje im podporu. Pokračujúca plná spolupráca Kosova s cieľom umožniť mu plniť svoj mandát je dôležitým dôkazom jeho záväzku dodržiavať zásady právneho štátu a ukončiť beztretnosť.
105. Rada nabáda Kosovo, aby vypracovalo stratégiu pre spravodlivosť v prechodnom období vrátane komplexného prístupu k riešeniu jeho minulosti. Rada upozorňuje na potrebu ďalšieho pokroku v rámci vnútorného dialógu.
106. Rada pripomína význam úzkej spolupráce Kosova s misiou **EULEX**, ako aj s ďalšími relevantnými medzinárodnými aktérmi.
107. Rada pripomína význam regionálnej spolupráce a **dobrych susedských vzťahov** a nabáda Kosovo, aby sa aktívne a konštruktívne angažovalo v činnostiach **regionálnej spolupráce**.